

Beid 'Met swing-over melk j

Wiebe (38) en Sandra (39) Brandsma in Steenwijkerwold melken sinds maart dit jaar hun 225 koeien in een swing-over melkstal van Westfalia. Het werkt supersnel, binnen twee uur zit het melken en schoonmaken er op.

Vanaf de provinciale weg vanaf Steenwijk zie je het melkveebedrijf van de familie Brandsma in de verte liggen. Rechtsachter het karakteristieke woonhuis staat een fonkelnieuw gebouw waarin een swing-over melkstal is ondergebracht. Voor de deur staat een melkwagen van Friesland Foods te ronken. De chauffeur pompt de melk uit de 20.000 liter grote melktank.

Het nieuwe gebouw is tegen de ligboxenstal aangebouwd. In de toekomst wil Brandsma deze stal spiegelen, zodat ze hun veestapel verder kunnen uitbreiden.

Het melkgebouw is van alle gemakken voorzien. Er is een grote wachtruimte en er zijn twee potstallen voor droge en verse koeien. De melkstal van Westfalia neemt een prominente rol in. De stal is 18 meter lang en telt aan beide kanten 26 standen. In het midden hangen 26 melkstellen die de veehouder van links naar rechts 'over kan swingen'.

„In Nieuw-Zeeland is de swing-over melkstal hét systeem. Al melken ze daar in een veel kalere versie dan wij nu hebben”, zo begint Wiebe Brandsma. „Ze hebben een melkleiding met daaraan een slang en melkstal, verder niets.” Toen hij jaren geleden met Sandra op vakantie was in Nieuw Zeeland, maakte hij voor het eerst kennis met het melksysteem.

DRIEHOEK MELKSTAL

Vanaf 1983 molk de familie Brandsma haar koeien in een 18-stands driehoek melkstal van Manus. „Het systeem werkte

Bedrijfsgegevens

Het melkveebedrijf van de familie Brandsma telt 225 koeien en bijbehorend jongvee. Het melkquotum ligt op 2,1 miljoen liter melk. De gemiddelde melkgift per koe ligt op 4,50 procent vet en 3,50 procent eiwit. Bij het bedrijf hoort 140 hectare grond. Hiervan is 30 hectare maïs, 10 hectare gerst en 100 hectare gras. Wiebe en Sandra werken beiden op het bedrijf, ook de vader van Wiebe werkt mee. Verder hebben de Brandsma's een medewerker voor drie dagen per week en een melker die twee avonden per week melkt.

goed, maar de capaciteit was te laag voor 200 koeien. Je melkt er circa 70 koeien per uur mee. Tot tien rondjes ging het nog wel. Maar als je bijna acht uur per dag melkt, ben je het wel zat. Daarom gingen we ons verder oriënteren.”

Het uitgangspunt bij de keuze van een nieuw melksysteem was een hoge capaciteit. „In principe zouden de uren die je bespaart, de rente en aflossing van de melkstal moeten bekostigen. Stel je bespaart dagelijks vier uur, dan kun je die uren omrekenen naar cao-loon. Met dat bespaarde bedrag zou je dus de melkstal moeten kunnen betalen.”

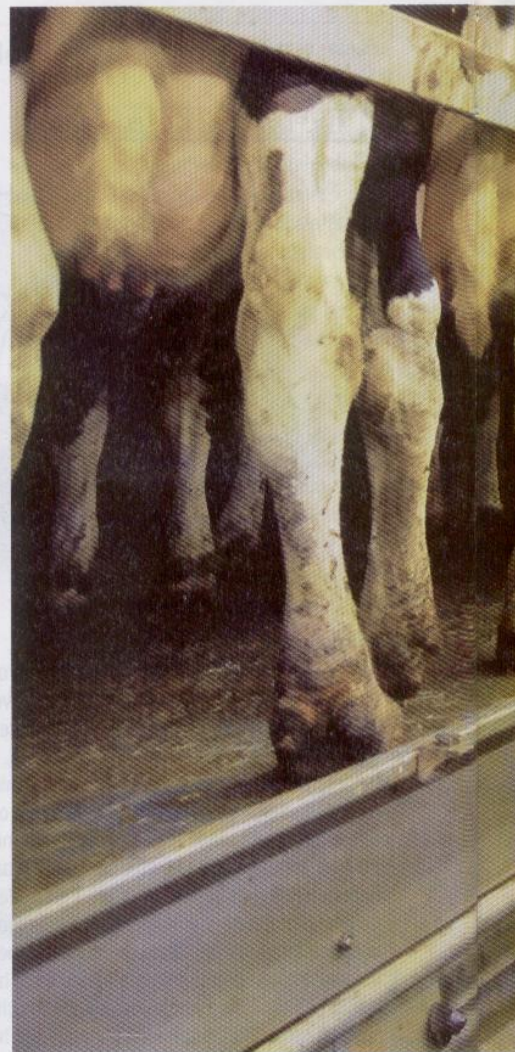
Brandsma heeft overwogen om een melkrobot aan te schaffen. Maar na lang wikken en wegen koos hij er niet voor. „We melken ondertussen 225 koeien, en dan heb je al bijna vier robots nodig. Dit is een behoorlijke investering en bovendien heb je er ook veel werk mee. Met een melkstal kun je ook makkelijker doorgroeien, bij een robot zul je de veestapel telkens in stappen moeten vergroten.”

Ook een carroussel kwam niet in aanmerking. De grote investering en de vele draaiende onderdelen zag Wiebe als nadelen.

Daarna kwam de swing-over in beeld. „In een melkstal met 2 x 26 standen en 26 melkstellen kun je in je eentje 150 koeien per uur melken. Een hoge melkcapaciteit dus. Vergelijk je dit met een gewone 2 x 13 zij-aan-zij-melkstal, waarbij je ook 26 melkstellen hebt, kom je niet verder dan 100 koeien per uur. Bovendien heb je qua oppervlakte net zoveel ruimte nodig als bij een zij-aan-zij-stal. Daar zul je extra ruimte naast de standen hebben, zodat de koeien na het melken snel kunnen weglopen. Bij een swing-over heb je juist een extra lange stal.”

SNEL WERKEN

Sinds maart dit jaar melken Wiebe en Sandra in hun nieuwe melkstal. Ze zijn erg tevreden. Wiebe legt uit op welke manier hij in de swing-over melkstal werkt: „Na het binnenlaten van de koeien maak ik de uiers

van de eerste dertien dieren schoon met een droge doek. Ik straal niet voor, dat kost te veel tijd. Daarna sluit ik ze aan. Vervolgens loop ik naar de laatste dertien koeien en doe hetzelfde. In de tussentijd zorg ik ervoor dat de koeien aan de andere kant de melkstal binnenlopen. En in die periode zijn de melkstellen van de eerste dertien koeien weer vrij zodat ik ze aan de andere kant kan onderhangen.”

In tien minuten melkt Wiebe in zijn eentje een rij met 26 koeien. Het aansluiten van deze koeien gebeurt in 7 minuten. Lastig wordt het als er twee taaie koeien achter in de melkstal tegenover elkaar staan. „Soms heb je de pech dat je dat niet direct ziet, en dan moet je even wachten.”

Het systeem is gemaakt om met één persoon te kunnen melken. Soms melkt de familie Brandsma met twee personen. „Mijn vader en Sandra melken in het weekend soms samen. Dan gaat alles een tikkeltje

e 150 koeien per uur'

De familie Brandsma melkt snel met swing-over melkstal.

Foto: Frens Jansen

sneller. Met name als je wat aandachtskoeien hebt die je moet behandelen."

In Nieuw-Zeeland staat de swing-over dus bekend als een sober en goedkoop melksysteem. Maar daar koos Brandsma niet voor. Zijn melkstal is uitgerust met melkmeters omdat hij zicht wil houden op de individuele melkgift. Ook koos hij voor krachtvoerversprekking in de melkstal. „De koeien komen dan sneller de stal in waardoor het melken vlotter gaat." Ook het zogenaamde 'Hudonk-systeem' draagt bij aan een hogere melkcapaciteit. Het voordeel van dit hekwerk is dat een grote groep dieren tegelijk de stal in komt, en dat elke koe via speciale hekjes plaats neemt bij een melkplek. Bij binnenkomst weet een koe dus precies waar ze moet staan. Wiebe: „Dit geeft rust en orde. Ook bij verse vaarzen werkt het goed."

Al deze extraatjes brachten de prijs van de melkinstallatie (inclusief melkapparatuur, selectiebox en hekwerk) op 125.000 euro.

WACHTRUIMTE

Bijzonder aan het melkmethode van Brandsma is dat de koeien uit de twee productiegroepen én de verse koeien tegelijk in de wachtruimte worden gebracht. Alle dieren lopen dus door elkaar heen. Nadat ze gemolken zijn, komen de dieren door een selectiebox die elke individuele koe naar de juiste plek stuurt. „De koeien kunnen vier kanten op; naar de twee productiegroepen, naar de potstal voor verse koeien én naar de behandelstraat. Dit is een ruimte waarin we koeien insemineren en behandelen. Vooraf vroegen we ons af of dit systeem wel goed uitvoerbaar zou zijn. Maar het loopt als een trein. Het

automatisch uitsorteren scheelt veel tijd."

Bij een swing-over wordt met een hoog vacuüm gemolken. Ervaart Brandsma dat als een nadeel? „De melkleiding ligt boven je hoofd, het vacuüm ligt op ongeveer 48 kpa. Door het gewicht van de melk in de melkslang, daalt het vacuüm onder de spenen naar normale waarden. Daardoor heb je geen last van extra speenbelasting." Ook het celgetal is volgens de veehouder hetzelfde gebleven. „Wat ons wel opvalt is dat we minder mastitis hebben. Daar hebben we geen verklaring voor, maar het is mooi meegenomen."

Met de swing-over is het melken voor Brandsma dus absoluut geen straf. „Het geeft een goed gevoel als na een half uur melken al weer de 104^e koe de melkstal in loopt."

MARISKA VAN DER HULST